

Harry Harkimo liik

Kirjallinen kysymys hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi vesihuoltolakia. Esitysluonnoksella toimeenpannaan Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä. Esitysluonnos on osa kansallista vesihuoltouudistusta, ja sen tarkoituksena on mahdollistaa uudistuksen ohjelman ja sen mukaisten toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen. Esitysluonnoksella on valmisteltu Vesi on meidän -kansalaisaloitteeseen perustuvan eduskunnan päätöksen (EK 26/2021 vp — KAA 2/2020 vp) edellyttämällä tavalla sellainen lainsäädäntö, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa. Eduskunnan päätöksen toteuttamiseksi vesihuoltolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan vesihuoltolaitoksen tulee olla kunnan määräysvallassa ja sen omaisuuden tulee olla joko kunnan omistuksessa tai pitkäaikaisessa hallinnassa. Kunnalle säädettäisiin lisäksi etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa olevien vesihuoltolaitosten ja niiden omaisuuden kaupoissa.

Esitysluonnoksen taustalla on Vesi on meidän -kansalaisaloite KAA 2/2020 vp. Aloitteessa ehdotettiin, että käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille ja nykyinen julkisen sektorin omistajuus säilytetään sen hallussa. Päätöksessään EK 26/2021 vp eduskunta edellyttää kansalaisaloitteen pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.

Hallituksen lakiluonnoksessa mainittu kohta "kunnan on säilytettävä alueellaan oleva vesihuoltolaitos ja tukkuvesihuoltolaitos määräysvallassaan" avaa mahdollisuuden sille, että ulkopuoliset sijoittavat voivat ostaa vesilaitoksesta 49 prosentin osuuden, jolloin sijoittajien tuottovaatimukset ohjaavat vesilaitoksen toimintaa ohi kansalaisten tarpeiden. Tämä muutos ei tue alkuperäistä kansalaisaloitteen ajatusta siitä, että omistus säilytetään sataprosenttisesti kunnallisessa omistuksessa. Lisäksi omistus voi tällöin hajaantua niin, että 49 prosentilla saa suurimman omistuksen.

Hallituksen lakiluonnoksessa sivutaan osakassopimuksia: "Kunnan määräysvallan säilyminen tulisi huomioida myös osakassopimuksia laadittaessa." Tällöin 49 prosentin vähemmistöomistuksella voi saada merkittävän vaikutusvallan osakassopimuksen kautta. Osakassopimuksessa osak-

Kirjallinen kysymys KK 359/2024 vp

kaat voivat sopia yhtiön rahoituksesta ja osinkojen jakamisen perusteista osakeyhtiölaista poiketen. Yksityinen sijoittaja pyrkii maksimoimaan sijoituksensa tuoton, mikä johdattaa osakassopimukseen korkeammat tulostavoitteet kuin vesilaitokselle asetettaisiin, jos se olisi täysin julkisessa omistuksessa. Korkeat tulostavoitteet korottavat käyttäjien vesimaksuja. Osakassopimukset ovat myös liikesalaisuuksia, eli niiden sisältöjä ei julkaista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksi hallituksen esittämässä lakiluonnoksessa mahdollistetaan 49 prosentilla omistus vesilaitoksista ulkopuolisille sijoittajille ja kumotaan täysin kansalaisaloitteen alkuperäinen tavoite estää julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille,

ymmärtääkö hallitus osakassopimuksen hajottavan vaikutuksen kuntien päätäntävaltaan,

millaisin keinoin hallitus varmistaa, että osakassopimuksesta riippumatta päätäntävalta on kunnilla kansalaisaloitteen tavoitteen mukaisesti ja

miten hallitus varmistaa esityksessään omistusten jakautuessa 49 prosentilla yksityiselle ja 51 prosentilla useammalle kunnalle, että vesihuolto, joka on tärkeä osa kunnallista infrastruktuuria, pysyy kunnallisen päätöksenteon ja valvonnan alla, jotta palvelut voidaan tarjota asukkaille luotettavasti ja kestävästi?

Helsingissä 8.10.2024

Harry Harkimo liik